

อนาคตภาพการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา ในทศวรรษหน้า

The Future Scenarios of Information Technology Management of Buddhist Universities in the Next Decade

¹พระครูธรรมธร ครชานนท์ สิริธโร (องหาร), ²พระราชวชิรญาณเมธี

¹Phrakhruthaammathon Karachanon Sirindharo (Tongharn),

²Phrarajavajiranyanamethi

^{1,2}หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

^{1,2}Doctor of Education Program in Educational Administration, Faculty of Education,
Mahamakut Buddhist University

¹Corresponding author, e-mail: karachanon@gmail.com

Received: July 16, 2025; Revised: August 09, 2025; Accepted: August 16, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทิศทางและแนวโน้มของการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2569-2578) โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Future Research) ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 20 รูป/คน ร่วมแสดงความคิดเห็นผ่าน 3 รอบของการเก็บข้อมูล ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก การจัดทำแบบสอบถามและการยืนยันความคิดเห็นร่วมในประเด็นสำคัญ การวิเคราะห์ข้อมูลสะท้อนอนาคตภาพการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศใน 5 ด้านหลัก ได้แก่ (1) โครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศ: รากฐานที่สำคัญสำหรับการดำเนินงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์กร ประกอบด้วยฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ เครือข่ายและบริการต่างๆ ที่สนับสนุนการทำงานของระบบไอที ช่วยให้องค์กรสามารถประมวลผล จัดเก็บและแลกเปลี่ยนข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ (2) สื่ออิเล็กทรอนิกส์: สื่อที่ใช้เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ในการสร้าง จัดเก็บ และเผยแพร่ข้อมูลหรือเนื้อหาต่างๆ โดยทั่วไปในรูปแบบของข้อมูลดิจิทัลที่สามารถเข้าถึงได้ผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ (3) คลังข้อมูลสารสนเทศ: ระบบสารสนเทศที่ใช้จัดเก็บข้อมูลผลการวิจัยในรูปแบบดิจิทัลที่เป็นผลงานของอาจารย์ นักวิจัย นักศึกษา หรือบุคลากรของหน่วยงาน (4) กิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้สารสนเทศ: เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะและความสามารถในการใช้เทคโนโลยี, สร้างความสนใจและกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง, เพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน (5) การพัฒนาที่ยั่งยืน: การพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ทำให้คนรุ่นต่อไปในอนาคตต้องเดือดร้อน ดังนั้น การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนใน 3 ด้านหลัก ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

ผลจากการวิจัยพบว่า จากผลการวิเคราะห์ทั้ง 3 รอบ แสดงให้เห็นถึงฉันทามติของผู้ทรงคุณวุฒิในประเด็นสำคัญๆ 15 ประเด็น ดังนี้ (1) มหาวิทยาลัยต้องมีระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่เพียงพอสำหรับการใช้งาน (2) มีการจัดการระบบ Server และ Cloud อย่างเป็นระบบ (3) มีระบบสารสนเทศสนับสนุน

การเรียนการสอนทางพระพุทธศาสนาได้อย่างเหมาะสม (4) มีระบบความปลอดภัยของข้อมูลที่ดี (5) มีระบบสนับสนุนการเรียนออนไลน์ (E-Learning, LMS ฯลฯ) (6) การนำปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน (7) มีการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลให้กับบุคลากรสายพระภิกษุ (8) มีการดำเนินการเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาอัจฉริยะ” (Smart Buddhist University) (9) การเข้าถึงสื่ออิเล็กทรอนิกส์สะดวกทุกกลุ่ม (พระ, นักศึกษา, อาจารย์, ประชาชนทั่วไป) (10) การเรียนรู้เสมือนจริง (Virtual Classrooms) โดยใช้ AR/VR จำลองสถานที่ทางศาสนา (11) คลังสารสนเทศควรมีหนังสือพระพุทธศาสนาแบบดิจิทัลมากขึ้น (12) ควรมีระบบสืบค้นข้อมูลแบบออนไลน์ที่เข้าถึงง่าย (13) ควรมีเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญคอยแนะนำการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ รวมถึงนำ AI มาให้คำแนะนำเบื้องต้น สารสนเทศเป็นเพียงแหล่งเรียนรู้ ครูสอนจะอธิบายและขยายความทำให้ผู้เรียนเข้าใจได้ชัดเจนง่ายและรวดเร็วถูกต้องกว่าการตีความเอง (14) การใช้ทรัพยากรของมหาวิทยาลัยควรคำนึงถึงความยั่งยืน (15) มหาวิทยาลัยควรส่งเสริมหลักธรรมและหลัก SDGs ควบคู่กัน

คำสำคัญ: อนาคตภาพ; การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ; มหาวิทยาลัยทางพระพุทธศาสนา

Abstract

This research article aimed to explore the direction and trends in information technology management in Buddhist universities over the next decade (B.E. 2569–2578), using the Ethnographic Delphi Future Research (EDFR) methodology. This approach enabled 20 experts to participate and share their insights through three rounds of data collection: in-depth interviews, questionnaire surveys, and consensus validation on key issues. The data analysis revealed future perspectives in five major dimensions of information technology management: 1. Information Technology Infrastructure-The fundamental foundation for organizational IT operations, encompassing hardware, software, network systems, and services that support efficient data processing, storage, and exchange. 2. Electronic Media-Media that utilize electronic technologies to create, store, and disseminate content, typically in digital formats accessible through various electronic devices. 3. Information Repositories-Systems that store digital academic outputs, including research and scholarly works by faculty, researchers, students, and staff. 4. Information-Based Teaching and Learning Activities-Aimed at enhancing learners’ digital skills, promoting self-directed learning, and increasing instructional effectiveness. 5. Sustainable Development-Development that addresses the needs of the present without compromising the ability of future generations, ensuring a balanced approach across economic, social, and environmental dimensions.

The findings from the three-round analysis revealed consensus among the experts on fifteen key points. These included: (1) the necessity for sufficient internet network systems; (2) systematic server and cloud management; (3) appropriate information systems to support Buddhist studies; (4) robust data security; (5) effective online learning platforms (e.g., E-Learning, LMS); (6) integration of Artificial Intelligence (AI) in education; (7) development of digital literacy for monastic personnel; (8) implementation of the “Smart Buddhist University” initiative; (9) accessible electronic media for monks, students, faculty, and the general public; (10) use

of AR/VR for virtual religious learning environments; (11) expanded digital Buddhist literature collections; (12) easy-to-use online search systems; (13) guidance from expert staff and AI-based recommendations; the role of teachers in clarifying and expanding information for better understanding; (14) a commitment to sustainable use of university resources (15) Universities should simultaneously promote moral values and the principles of the Sustainable Development Goals (SDGs).

Keywords: Future scenarios; Information Technology Management; Buddhist Universities

บทนำ

ภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งสภาพของภูมิอากาศ สิ่งแวดล้อม ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่ทันสมัย การติดต่อสื่อสารสามารถเชื่อมต่อกันได้ทั่วโลก การสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ การใช้ AI: Artificial Intelligence ปัญญาประดิษฐ์ เข้ามาใช้ในการดำเนินกิจการ กิจกรรม ที่ทำหน้าที่แทนมนุษย์ การเกิดโรคระบาดไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคอุบัติใหม่ ทำให้มนุษย์ต้องพึ่งพาเทคโนโลยีที่ทันสมัยมากขึ้น โดยที่เทคโนโลยีสามารถเข้าช่วยในการปฏิบัติงานที่เป็นอันตรายหรือการสื่อสารระยะไกล ที่ทำให้มนุษย์ไม่ต้องเดินทางไปในสถานที่นั้นจริง แต่เสมือนหนึ่งว่าอยู่ในสถานที่นั้นจริง หรือจะเป็นการลงนามในเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ ที่สามารถลงนามได้ทุกที่ ทุกเวลา โดยไม่จำเป็นต้องเดินทางไปสถานที่ที่ปฏิบัติงาน การอ่านหนังสือที่อยู่ในรูปแบบออนไลน์ เป็นไฟล์ตัวหนังสือ Text ที่ถูกจัดเก็บอยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ สามารถเปิดอ่านผ่านเครื่องโทรศัพท์ iPad, Tablet, เครื่องคอมพิวเตอร์, Notebook ฯลฯ เทคโนโลยีสารสนเทศจึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกอย่างพลิกผัน (Disruptive World) ตลอดจนความเปลี่ยนแปลงของเงื่อนไขต่างๆ ของการพัฒนาประเทศไทย ส่งผลให้การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทบทวนบริบทและปัจจัยต่างๆ อันจะนำมาซึ่งการพัฒนาประเทศไทยอย่างยั่งยืน รวมทั้งการพัฒนาประเทศตามบริบทของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ที่มีเป้าหมายสำคัญในการยกระดับประเทศไทยสู่ประเทศที่มีความพร้อมทางการแข่งขันในระบบเศรษฐกิจของโลก ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของการเปลี่ยนแปลงประเทศตามแนวทางการพัฒนา Thailand 4.0 รวมทั้งจากเป้าหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ที่เป็นทิศทางของการพัฒนาประเทศต่างๆ ในระดับสากล มีเป้าหมายสำคัญในการจัดความยากจนและการขจัดความหิวโหย เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารและการกินดี อยู่ดีอย่างยั่งยืน การศึกษาสร้างคนให้เป็นคนที่สมบูรณ์ และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก ทันทต่อเหตุการณ์ และแก้ปัญหาสังคม ปัญหาของประเทศและของโลกได้ การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือกลไกในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความเป็นพลเมืองที่เป็นคนดี มีวินัยและมีคุณภาพของสังคม ประเทศ และของโลก เทคโนโลยีสารสนเทศในปัจจุบันเป็นเหมือนส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิต จะขาดไปไม่ได้แม้แต่เพียงวินาทีเดียว ข่าวสาร ความรู้ กิจกรรม อาหาร เครื่องดื่ม การติดต่อสื่อสาร ในทุกๆ กระบวนการมีการผสมผสานกันเชื่อมโยงกันไปทั่วโลก วัฒนธรรม ภาษา เริ่มเข้าถึง เข้าใจได้โดยง่าย เพียงแค่ปลายนิ้วสัมผัส ธุรกิจห้างร้านต่างๆ นิยมเปิดเป็นแบบออนไลน์ แต่ก็ยังคงมีหน้าร้านที่เป็นของจริงในส่วนหนึ่ง การศึกษาก็ถูกพัฒนาให้สามารถเรียนผ่านระบบออนไลน์ หรือเรียนแบบผสมผสาน ระหว่างออนไลน์และออนไซต์ มีการบริหารจัดการผ่านโซเชียลมีเดีย แอปพลิเคชันต่างๆ มากขึ้น มหาวิทยาลัยทางพระพุทธศาสนา ประกอบไปด้วย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นต้น เป็นสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ ในการกำกับดูแลของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม จัดการศึกษาวิชา

พระพุทธศาสนา และศาสตร์การเรียนรู้แขนงอื่นๆ โดยมีหลักธรรมคำสอนในพระไตรปิฎกสอดแทรกในบทเรียนการศึกษาระดับชั้นสูง ในรูปแบบมหาวิทยาลัย เมื่อเทคโนโลยีได้ก้าวหน้าไปไกล มหาวิทยาลัยทางพระพุทธศาสนาก็จะต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับสังคมโลก ที่มีความทันสมัยทันเหตุการณ์ ซึ่งหลักคุณธรรมที่คู่เกาแก้ว แต่ยังคงสามารถใช้ได้ร่วมสมัยอยู่ตลอดเวลา การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศจึงเป็นจุดเปลี่ยนในวิถีแห่งการพัฒนา (Strategies) ปฏิรูปวิถีที่ 5 พลิก เปลี่ยน ปรับ รับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะทำให้การสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาดำรงคงอยู่ไปอีกนาน รวมถึงช่วยในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาให้สามารถส่งไปถึงทั่วโลก ย่อมเป็นผลดีในทางบวก หากข้อมูลที่ส่งไปเป็นข้อมูลที่ถูกต้องตามความเป็นจริง ซึ่งคนยุคสมัยใหม่ จะห่างไกลจากพระพุทธศาสนามากขึ้น เพราะได้รับข่าวสารที่เป็นเชิงลบ จึงทำให้ไม่อยากจะนับถือพระพุทธศาสนา หรือยังไม่เข้าใจถึงแก่นแท้ของพระพุทธศาสนานั้นเอง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความต้องการจะศึกษาอนาคตภาพการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาในทศวรรษหน้า เพื่อกำหนดทิศทางการวางแผนจัดการบริหารทางเทคโนโลยีสารสนเทศ การพัฒนาสื่ออุปกรณ์ทางเทคโนโลยีให้ทันสมัยอยู่เสมอ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษา ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน การบริหารจัดการมหาวิทยาลัยทางพระพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม โดยมุ่งเน้นการบริหารจัดการเทคโนโลยี ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และมีการพัฒนาที่ยั่งยืน สามารถใช้เทคโนโลยีที่เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง มีคุณธรรมจริยธรรม ไม่ใช้เทคโนโลยีไปในทางที่ผิดครองครองธรรม โลกก็จะน่าอยู่ มนุษย์ก็จะอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของมหาวิทยาลัยทางพระพุทธศาสนา
2. เพื่อศึกษาแนวโน้มการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของมหาวิทยาลัยทางพระพุทธศาสนาในทศวรรษหน้า
3. เพื่อศึกษาการพัฒนาที่ยั่งยืนในการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของมหาวิทยาลัยทางพระพุทธศาสนาในทศวรรษหน้า

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัย โดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมโครงการวิจัย

ผู้วิจัยจัดเตรียมโครงการตามระเบียบวิธีการดำเนินการวิจัย โดยการศึกษาข้อมูลจาก เอกสาร ตำรา ข้อมูล สถิติ ผลงานวิจัย บทความวิชาการ วารสาร ทฤษฎีและวรรณกรรมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอนาคตภาพการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาในทศวรรษหน้าเพื่อมุ่งพัฒนาการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์สูงสุด ซึ่งเทคโนโลยีสารสนเทศในยุคปัจจุบัน มีความจำเป็นอย่างมากในการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยทางพระพุทธศาสนา และเป็นการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ 5 ด้าน 1) ด้านยุทธศาสตร์ 2) ด้านการจัด การเรียนการสอน 3) ด้านวิชาการ 4) ด้านสนับสนุน 5) ด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิจัยแบบ EDRF โดยกำหนด ลำดับขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

รอบที่ 1 การศึกษาแนวคิดจากผู้เชี่ยวชาญโดยใช้การสัมภาษณ์

1. การเลือกผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ในการวิจัยอนาคตโดยเทคนิคการวิจัยแบบ EDRF ครั้งนี้ มีทั้งสิ้น 3 กลุ่ม จำนวน 20 รูป/คน โดยเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้บริหารที่มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการทางด้านยุทธศาสตร์ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านวิชาการและด้านสนับสนุน กลุ่มที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญด้านนโยบายการบริหารจัดการศึกษา หรือด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา จำนวน 5 รูป/คน กลุ่มที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษากระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม จำนวน 3 คน กลุ่มที่ 3 ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 12 คน โดยกำหนดคุณสมบัติ ดังนี้

- 1) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก
- 2) มีผลงานทางการจัดการศึกษาเป็นที่ประจักษ์ยอมรับ
- 3) เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ

2. วิธีเลือกผู้เชี่ยวชาญ ผู้เชี่ยวชาญได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) โดยมีกรรมการที่ปรึกษาคุณภิญโญช่วยพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมของผู้เชี่ยวชาญ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

- 1) ขอคำปรึกษา ข้อเสนอแนะจากที่ปรึกษาคุณภิญโญ พร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญ
- 2) เสนอชื่อผู้เชี่ยวชาญต่อที่ปรึกษาคุณภิญโญ เพื่อช่วยพิจารณาความเหมาะสมของผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ได้ผู้เชี่ยวชาญตามจำนวนที่ต้องการ
- 3) ทำหนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญตามที่ปรึกษาคุณภิญโญ ตามที่ได้พิจารณาความเหมาะสมของคุณสมบัติ เพื่อขอความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งนี้ โดยการออกหนังสือเชิญถึงผู้เชี่ยวชาญ และการติดต่อประสานด้วยตนเอง

3. การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

1) ผู้วิจัยนำตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับอนาคตภาพการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาในทศวรรษหน้า มาจัดทำเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview)

2) นำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ 20 รูป/คน

3) นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ (content Synthesis) เพื่อเขียนแยกเป็นประเด็นหรือแนวโน้มเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ต่อไป

รอบที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม

1. นำแบบสอบถามความคิดเห็นที่พัฒนาขึ้นจากการสัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญรอบที่ 1 ไปสอบถามผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม เพื่อพิจารณาประเมินค่าโอกาสความเป็นไปได้และหรือควรจะเป็นในประเด็นต่างๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยผู้วิจัยสร้างแบบสอบถาม

2. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามความคิดเห็นมาวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาค่ามัธยฐาน (Median) ค่าฐานนิยม (Mode) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) จากนั้นตรวจสอบความเป็นไปได้ระดับมากขึ้นไป คือ ค่ามัธยฐานที่ 3.5 ขึ้นไป และพิจารณาความสอดคล้องของคำตอบ โดยพิจารณาจาก

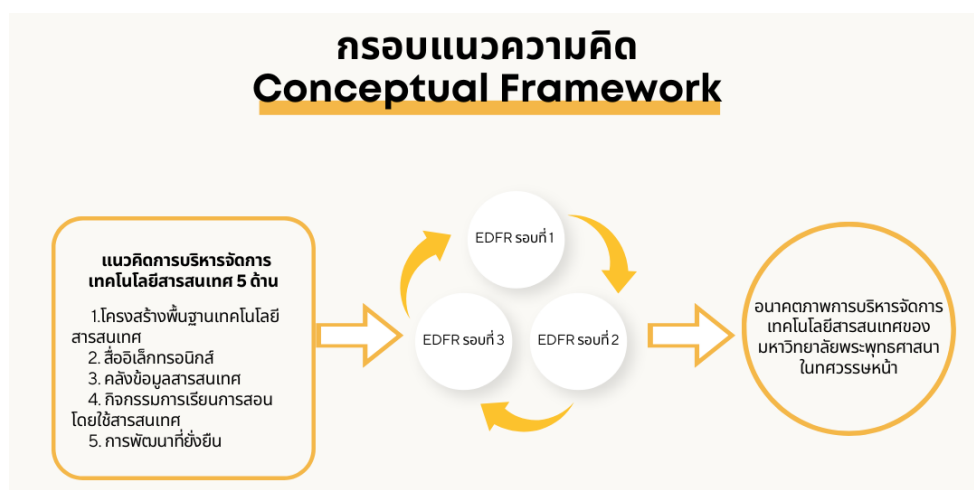
ค่าพิสัยควอไทล์ ไม่เกิน 1.5 ถ้าพิจารณาความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญว่ามีความเป็นเอกภาพหรือมีความสอดคล้องกัน ครอบคลุมเรื่องที่ต้องการศึกษา

รอบที่ 3 ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อมูลยืนยันคำตอบ

ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญผู้ให้ข้อมูลยืนยันด้วยตัวเอง ทางไปรษณีย์ และไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ในรอบนี้ ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านจะได้รับรู้ข้อมูลป้อนกลับเชิงสถิติ (Statistical Feedbacks) เป็นของกลุ่มโดยรวมเพื่อหาค่าร้อยละ ค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) ของกลุ่มผนวกด้วยคำตอบเดิมของตนเองแล้วขอให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนพิจารณาตอบใหม่ การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับอนาคตภาพการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาในทศวรรษหน้า เพื่อหาแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้มากและมีความสอดคล้องทางความคิดเห็นระหว่างกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ได้จากเทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดเกี่ยวกับอนาคตภาพการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2569-2578) ในครั้งนี้ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศทั้งในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต อันจะนำไปสู่การพัฒนาเกี่ยวกับการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา โดยได้แนวคิดจากการวิจัยอนาคต (Futures Research) ซึ่งเป็นวิธีวิทยาการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ ที่สามารถคาดการณ์แนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ หรือน่าจะเป็นไปในอนาคต ทั้งในด้านบวกและด้านลบ การศึกษาอนาคต (Futures Studies) ผ่านวิธีวิทยาการวิจัยอนาคตนั้น สามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่มีหลักการ มีกระบวนการ วิธีการที่ชัดเจน และเป็นระบบทำให้เห็นภาพอนาคตที่เป็นองค์รวม มีประโยชน์ทั้งต่อบุคคลและองค์กรต่างๆ โดยสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการบริหาร การวางแผนเพื่อรับมือกับอนาคตตามสาขาวิชาชีพต่างๆ ภาพอนาคตการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาในทศวรรษหน้า ด้วยวิธีการวิจัยตามแนวคิด EDFR : Ethnographic Delphi Future Research ของ (จุมพล พูลภัทรชีวีต, 2561) โดยการสัมภาษณ์และสอบถามผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 20 รูป/คน จำนวน 3 รอบ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศในทศวรรษหน้า

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

อนาคตภาพการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา ในทศวรรษหน้ามี 5 ด้าน 36 ตัวแปร คือ ด้านที่ 1 โครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วย 8 ตัวแปร ด้านที่ 2 สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ประกอบด้วย 7 ตัวแปร ด้านที่ 3 คลังสารสนเทศ ประกอบด้วย 7 ตัวแปร ด้านที่ 4 กิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้สารสนเทศ ประกอบด้วย 7 ตัวแปร ด้านที่ 5 เป้าหมาย การพัฒนาที่ยั่งยืน ประกอบด้วย 7 ตัวแปร ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ด้านที่ 1 โครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศ ผลการวิจัยพบว่า อนาคตภาพการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาในทศวรรษหน้า ด้านโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศ มีโอกาสเป็นไปได้มากที่สุด ได้แก่ มหาวิทยาลัยต้องมีระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่เพียงพอสำหรับการใช้งาน มีการจัดการระบบ Server และ Cloud อย่างเป็นระบบ มีระบบสารสนเทศสนับสนุนการเรียนการสอนทางพระพุทธศาสนาได้อย่างเหมาะสม มีการจัดการระบบความปลอดภัยของข้อมูลที่ดี มีระบบสนับสนุนการเรียนออนไลน์ (E-Learning, LMS ฯลฯ) พร้อมใช้งาน การนำปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลให้กับบุคลากรสายพระภิกษุ มีการดำเนินการเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาอัจฉริยะ (Smart Buddhist University)

ด้านที่ 2 สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ผลการวิจัยพบว่า อนาคตภาพการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาในทศวรรษหน้า ด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีโอกาสเป็นไปได้มากที่สุด ได้แก่ มหาวิทยาลัยมีการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ สื่ออิเล็กทรอนิกส์มีความเหมาะสมกับบริบทของพระพุทธศาสนา สื่อที่ใช้มีความหลากหลาย เช่น วิดีโอ, อินโฟกราฟิก, แพลตฟอร์มออนไลน์ สื่อมีความน่าสนใจและสนใจในการเรียนรู้ การเข้าถึงสื่ออิเล็กทรอนิกส์สะดวกทุกกลุ่ม (พระ, นักศึกษา, อาจารย์, ประชาชนทั่วไป) การนำปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาใช้ในการจัดทำสื่อการเรียนการสอน การเรียนรู้เสมือนจริง (Virtual Classrooms) โดยใช้ AR/VR จำลองสถานที่ทางศาสนา

ด้านที่ 3 คลังสารสนเทศ ผลการวิจัยพบว่า อนาคตภาพการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาในทศวรรษหน้า ด้านคลังสารสนเทศ มีโอกาสเป็นไปได้มากที่สุด ได้แก่ คลังสารสนเทศควรมีหนังสือพระพุทธศาสนาแบบดิจิทัลให้มากขึ้น ควรมีระบบสืบค้นข้อมูลแบบออนไลน์ที่เข้าถึงง่าย ควรมีพื้นที่ให้ศึกษาค้นคว้าที่เงียบสงบและเหมาะสม ควรมีคลังเอกสารโบราณ/พระไตรปิฎกฉบับแปล คลังสารสนเทศควรเชื่อมโยงกับคลังข้อมูลระหว่างมหาวิทยาลัย ควรมีเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญคอยแนะนำการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ อาจมีการใช้ AI สนับสนุนบางส่วน โดยนำเทคโนโลยี AI มาใช้เป็นเครื่องมือในการให้คำแนะนำหรือให้คำปรึกษาการใช้งาน อาทิ Chatbot ควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ AI เพื่อการค้นคว้าทางธรรม

ด้านที่ 4 กิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้สารสนเทศ ผลการวิจัยพบว่า อนาคตภาพการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาในทศวรรษหน้า ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้สารสนเทศมีโอกาสเป็นไปได้มากที่สุด ได้แก่ ควรมีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสอนมากขึ้น อาจารย์ควรได้รับการอบรมเกี่ยวกับการใช้สารสนเทศในการสอน เพื่อพัฒนาเนื้อหาออนไลน์ที่เน้นพระพุทธศาสนาแบบมีปฏิสัมพันธ์ ระบบห้องเรียนออนไลน์ควรมีประสิทธิภาพและเข้าถึงง่าย มีบูรณาการข้อมูลจากคลังสารสนเทศเข้ากับการเรียนการสอน มีบทเรียนพระไตรปิฎกในรูปแบบมัลติมีเดียมีคณาจารย์

ผู้ทรงความรู้เป็นผู้สอนจะทำให้เข้าใจลึกซึ้งกว่าเพราะสารสนเทศเป็นเพียงแหล่งเรียนรู้ แต่คณาจารย์ผู้สอนจะอธิบายและขยายความซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจได้ชัดเจนง่ายและรวดเร็ว ถูกต้องกว่าการตีความเอง

ด้านที่ 5 เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า อนาคตภาพการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาในทศวรรษหน้า ด้านเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนมีโอกาสเป็นไปได้มาก ได้แก่ มหาวิทยาลัยควรส่งเสริมหลักธรรมและหลัก SDGs ควบคู่กัน มหาวิทยาลัยควรมีนโยบายพัฒนาอย่างยั่งยืนในทุกมิติ (เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม) มีการบูรณาการ SDGs เข้ากับหลักสูตรพระพุทธศาสนา สร้างความตระหนักรู้เรื่อง SDGs ให้กับพระภิกษุและนักศึกษา มีโครงการด้านสิ่งแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัย การใช้ทรัพยากรของมหาวิทยาลัยควรคำนึงถึงความยั่งยืน และมหาวิทยาลัยควรมีเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนเพื่อส่งเสริม SDGs

อภิปรายผลการวิจัย

อนาคตภาพการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาในทศวรรษหน้า ทั้ง 5 ด้าน มี 36 ตัวแปร สามารถสรุปได้ว่า อนาคตภาพการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาในทศวรรษหน้า คือ 1) ด้านโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศ 2) ด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ 3) ด้านคลังสารสนเทศ 4) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้สารสนเทศ 5) ด้านเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งจะเห็นว่าทั้ง 5 ด้านนั้น ผลการวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับ แผนดิจิทัลของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ระยะ 5 ปี (2568- 2572) ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนสังคมและเศรษฐกิจ การปรับตัวของสถาบันการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีจึงเป็นสิ่งจำเป็น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในฐานะสถาบันการศึกษาชั้นนำที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการบริหารงานตามหลักพุทธศาสตร์ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานวิชาการ การเรียนการสอน และการให้บริการแก่คณาจารย์ นักศึกษาและบุคลากร รวมถึงมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาระยะที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ไปสู่การปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยกำหนดวิสัยทัศน์ คือ “มหาวิทยาลัยที่จัดการศึกษาพระพุทธศาสนาบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่และสร้างพุทธนวัตกรรมเพื่อพัฒนาจิตใจและสังคม โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล” ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ 11 เป้าประสงค์ 25 ตัวชี้วัด 30 กลยุทธ์ 16 โครงการซึ่งระบุค่าเป้าหมาย เพื่อขับเคลื่อนสนับสนุนวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง ยุทธศาสตร์ 3 ประการ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ด้าน Hardware, Software และ People ware

จากที่ได้อภิปรายผลในภาพรวมไปแล้วนั้น ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผลแยกเป็นรายด้านดังต่อไปนี้

ด้านที่ 1 โครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยต้องมีระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่เพียงพอสำหรับการใช้งาน มีการจัดการระบบ Server และ Cloud อย่างเป็นระบบ มีระบบสารสนเทศสนับสนุนการเรียนการสอนทางพระพุทธศาสนาได้อย่างเหมาะสม มีการจัดการระบบความปลอดภัยของข้อมูลที่ดี มีระบบสนับสนุนการเรียนออนไลน์ (E-Learning, LMS ฯลฯ) พร้อมใช้งาน การนำปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลให้กับบุคลากรสายพระภิกษุ มีการดำเนินการเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาอัจฉริยะ (Smart Buddhist University) ผลการวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับ แผนดิจิทัลของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ระยะ 5 ปี (2568- 2572) ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนสังคมและเศรษฐกิจ การปรับตัวของสถาบันการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีจึงเป็นสิ่งจำเป็น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในฐานะสถาบันการศึกษาชั้นนำที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการบริหารงานตามหลักพุทธศาสตร์ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการนำเทคโนโลยีดิจิทัล มาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงาน วิชาการ การเรียนการสอน และการให้บริการแก่ คณาจารย์ นักศึกษาและบุคลากร รวมถึงมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระยะที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ไปสู่การปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง กับเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างเป็นรูปธรรมโดยกำหนดวิสัยทัศน์ คือ “มหาวิทยาลัยที่จัดการศึกษา พระพุทธศาสนาบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่และสร้างพุทธนวัตกรรมเพื่อพัฒนาจิตใจและสังคม โดยใช้ เทคโนโลยีดิจิทัล” “The University provides Buddhist Studies integrated with modern sciences and creates Buddhist Innovation for the Development of Mentality and Society with digital technology” ประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์ 11 เป้าประสงค์ 25 ตัวชี้วัด 30 กลยุทธ์ 16 โครงการซึ่งระบุ ค่าเป้าหมาย เพื่อขับเคลื่อนสนับสนุนวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง ยุทธศาสตร์ 3 ประการ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ด้าน Hardware, Software และ People ware ด้าน Hardware มีเป้าประสงค์ ให้มีโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพ

ด้านที่ 2 สื่ออิเล็กทรอนิกส์ มหาวิทยาลัยมีการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการจัดการเรียนการสอน อย่างมีประสิทธิภาพ สื่ออิเล็กทรอนิกส์มีความเหมาะสมกับบริบทของพระพุทธศาสนา สื่อที่ใช้มีความ หลากหลาย เช่น วิดีโอ, อินโฟกราฟิก, แพลตฟอร์มออนไลน์ สื่อมีความน่าสนใจและสนใจในการเรียนรู้ การเข้าถึงสื่ออิเล็กทรอนิกส์สะดวกทุกกลุ่ม (พระ, นักศึกษา, อาจารย์, ประชาชนทั่วไป) การนำ ปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาใช้ในการจัดทำสื่อการเรียนการสอน การเรียนรู้เสมือนจริง (Virtual Classrooms) โดยใช้ AR/VR จำลองสถานที่ทางศาสนา ผลการวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกียรติศักดิ์ บัณฑิต (2562: บทคัดย่อ) การใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนกลุ่ม เครือข่ายรัชฎาเรืองวิทย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ผลการวิจัยปรากฏว่า การใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการจัดการเรียนการสอนของครูในกลุ่มเครือข่ายรัชฎาเรืองวิทย์ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในแต่ละด้าน ได้แก่ (1) ด้านเป้าหมายการใช้สื่อ อิเล็กทรอนิกส์เพื่อการจัดการเรียนรู้ คือ การให้บริการเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (2) ด้านประเภทของสื่อ อิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ คือ บทเรียนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ และเว็บไซต์ทางวิชาการ (3) ด้านลักษณะของสื่อ อิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ คือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างเพื่อนในชั้นเรียน (4) ด้านการจัดการสื่ออิเล็กทรอนิกส์ คือ การจัดหาเจ้าหน้าที่รับผิดชอบและดูแลรักษาสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (5) ด้านกระบวนการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ คือ การจัดลำดับการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของครูในแต่ละช่วงชั้น หรือรายวิชา (6) ด้านวิธีการประเมินการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ คือ การประเมินความพร้อมเกี่ยวกับการใช้สื่อ เช่น สภาพแวดล้อมของห้องเรียน และ (7) ด้านเทคนิค/วิธีการใช้/ดูแล/บำรุงรักษาสื่ออิเล็กทรอนิกส์ คือ มีการใช้ซอฟต์แวร์เพื่อดูแลและจัดการระบบการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ให้ครอบคลุมในทุกๆ ด้าน และ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลรัตน์ กิจรุ่งไพศาล (2566: บทคัดย่อ) เทคโนโลยีการสื่อสารความ เป็นจริงเสมือนและความรอบรู้ทางดิจิทัลของคนไทย ผลการวิจัยเชิงสำรวจพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีประสบการณ์ เกี่ยวกับวีอาร์น้อย มีความรู้เกี่ยวกับวีอาร์ และรับรู้ผลกระทบด้านจิตใจจากการใช้วีอาร์ปานกลาง มีความ เสี่ยงปานกลางที่จะมีใจจดจ่ออยู่กับความเป็นจริงเสมือน ละเลยสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และเข้าถึง

เนื้อหาที่มีความเสี่ยง ด้านการตอบสนองต่อสถานการณ์ วีอาร์มีพฤติกรรมจมดิ่งอยู่กับสถานการณ์ในวีอาร์มาก ทำเหมือนที่ทำในชีวิตจริงปานกลาง แต่ละเอียดอ่อนน้อย ด้านความรู้ทางดิจิทัลที่มีต่อวีอาร์พบว่า แยกแยะระหว่างโลกชีวิตจริงกับโลก วีอาร์ได้ปานกลาง ผลการทดสอบสมมติฐานสรุปได้ว่า ความรู้เชิงสาขาของผู้ใช้งานที่มีต่อวีอาร์ ($\beta = 0.396$) และความเสี่ยงจากการใช้งาน ($\beta = -0.466$) สามารถพยากรณ์ความรู้ทางดิจิทัลที่มีต่อวีอาร์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกหลังทดสอบเนื้อหาวีอาร์ พบว่า ผู้เข้าร่วมวิจัยมีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับวีอาร์ค่อนข้างน้อย ยังไม่ตระหนักถึงความเสี่ยงและผลกระทบของวีอาร์ด้านจิตใจมากนัก การรับรู้ความเสี่ยงของเนื้อหาความเป็นจริงเสมือนแตกต่างกันไปตามภูมิหลัง ผู้ใช้งานที่ยังมีประสบการณ์ในการใช้วีอาร์ไม่มาก ควรพิจารณาแนวเนื้อหาและประเมินความเสี่ยงที่มีต่อจิตใจและร่างกายก่อนตัดสินใจเข้าถึงเนื้อหา แนวทางเสริมสร้างความรอบรู้ทางดิจิทัลที่มีต่อ วีอาร์ ได้แก่ 1) ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวีอาร์และเนื้อหาความเป็นจริงเสมือน 2) สร้างทักษะและความสามารถในการใช้วีอาร์อย่างปลอดภัยผ่านกิจกรรมเชิงปฏิบัติ 3) กำหนดนโยบายกำกับเข้าถึงเนื้อหาความเป็นจริงเสมือนอย่างปลอดภัยและมีคุณภาพ

ด้านที่ 3 คลังสารสนเทศ คลังสารสนเทศควรมีหนังสือพระพุทธรูปศาสนาแบบดิจิทัลให้มากขึ้น มีระบบสืบค้นข้อมูลแบบออนไลน์ที่เข้าถึงง่าย มีพื้นที่ให้ศึกษาค้นคว้าที่เงียบสงบและเหมาะสม มีคลังเอกสารโบราณ/พระไตรปิฎกฉบับแปล คลังสารสนเทศควรเชื่อมโยงกับคลังข้อมูลระหว่างมหาวิทยาลัย มีเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญคอยแนะนำการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ อาจมีการใช้ AI สนับสนุนบางส่วนโดยนำเทคโนโลยี AI มาใช้เป็นเครื่องมือในการให้คำแนะนำหรือให้คำปรึกษาการใช้งาน อาทิ Chatbot และส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี ปัญญาประดิษฐ์ AI เพื่อการค้นคว้าทางธรรม ผลการวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนันต์ วรดิพิพงศ์ (2560: บทคัดย่อ) อนาคตภาพดิจิทัลเพื่อการศึกษาสำหรับการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน คือ การมี “คลังความรู้สื่อดิจิทัลแห่งชาติ เป็นที่รวบรวมสื่อดิจิทัลต่างๆ อาทิ แผนการสอน คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ชุดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียน เนื้อหาวิชาแบบฝึกหัด เพื่อให้บริการแก่นักเรียน ครู ผู้บริหารสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและประชาชนทั่วไปให้มีโอกาสเท่าเทียมกันในการเข้าถึงด้วยโครงข่ายและอุปกรณ์ดิจิทัลเทคโนโลยี ตลอดจนนักเรียนและครูมีทักษะการใช้ดิจิทัลเทคโนโลยีในการผลิตสื่อดิจิทัลและการศึกษาเรียนรู้วิชาตามหลักสูตรขั้นพื้นฐานต่างๆ ได้ตามอัธยาศัย” ซึ่งมียุทธศาสตร์การขับเคลื่อนอนาคตภาพดิจิทัลเพื่อการศึกษาสำหรับการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานในช่วง 2562-2571

ด้านที่ 4 กิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้สารสนเทศ ควรมีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสอนมากขึ้น อาจารย์ควรได้รับการอบรมเกี่ยวกับการใช้สารสนเทศในการสอน เพื่อพัฒนาเนื้อหาออนไลน์ที่เน้นพระพุทธรูปศาสนาแบบมีปฏิสัมพันธ์ ระบบห้องเรียนออนไลน์ควรมีประสิทธิภาพและเข้าถึงง่าย มีบูรณาการข้อมูลจากคลังสารสนเทศเข้ากับการเรียนการสอน มีบทเรียนพระไตรปิฎกในรูปแบบมัลติมีเดีย คณาจารย์ผู้ทรงความรู้เป็นผู้สอนจะทำให้เข้าใจลึกซึ้งกว่า เพราะสารสนเทศเป็นเพียงแหล่งเรียนรู้ แต่คณาจารย์ผู้สอนจะอธิบายและขยายความซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจได้ชัดเจน ง่ายและรวดเร็ว ถูกต้องกว่าการตีความเอง ผลการวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ David Gurr (2019) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับผู้บริหารสถานศึกษากับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในสถานศึกษาระดับประถมศึกษาในออสเตรเลีย พบว่า ผู้บริหารใช้ระบบสารสนเทศเพื่อจัดการในการจัดการข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา และได้ขยายระบบเครือข่ายทั้งภายในสถานศึกษา อีกทั้งยังได้เชื่อมโยงเครือข่ายภายนอกสถานศึกษา ซึ่งเป็นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอน และการบริหารสถานศึกษา มีการพัฒนาการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น และมีความ

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทธสุดา ยะบุญวัน (2564: บทคัดย่อ) การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการเรียนการสอนด้วยสื่ออินโฟกราฟิกที่ส่งผลต่อการรู้ดิจิทัลของ นักศึกษาวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการเปรียบเทียบ การรู้ดิจิทัล (Digital literacy) ของนักศึกษาวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการเรียนการสอน ด้วยสื่ออินโฟกราฟิก ผลคะแนนการวัดผลการรู้ดิจิทัลหลังเข้าร่วมกิจกรรม (หลังเรียน) สูงกว่าคะแนนการ ทดสอบก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม (ก่อนเรียน) ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 2) ผลการศึกษาผลงานการออกแบบสื่อสำหรับการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการรู้ดิจิทัลของ นักศึกษาวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีภาพรวม อยู่ในระดับดี และ 3) ผล การศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการเรียน การสอนด้วยสื่อ อินโฟกราฟิก มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านที่ 5 เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน มหาวิทยาลัยควรส่งเสริมหลักธรรมและหลัก SDGs ควบคู่กัน มหาวิทยาลัยควรมีนโยบายพัฒนาอย่างยั่งยืนในทุกมิติ (เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม) มีการ บูรณาการ SDGs เข้ากับหลักสูตรพระพุทธศาสนา สร้างความตระหนักรู้เรื่อง SDGs ให้กับพระภิกษุและ นักศึกษา มีโครงการด้านสิ่งแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัย การใช้ทรัพยากรของมหาวิทยาลัยควรคำนึงถึง ความยั่งยืน มหาวิทยาลัยควรมีเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนเพื่อส่งเสริม SDGs ผลการวิจัยครั้งนี้มี ความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kostoska, O., & Kocarev, L. (2019) กรอบแนวคิด ICT ใหม่สำหรับ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน การพัฒนาที่ยั่งยืนมีความสำคัญอย่างยิ่งยวดต่อการสร้างหลักประกันอนาคต ของมนุษยชาติ ดังนั้น การประเมินและการกำกับดูแลความยั่งยืนจึงกลายเป็นความท้าทายสำคัญที่สังคม ของเรากำลังเผชิญอยู่ บทความนี้นำเสนอกรอบแนวคิด ICT ใหม่สำหรับการจัดการเป้าหมาย การพัฒนา ที่ยั่งยืน โดยพิจารณาจากทั้งระดับท้องถิ่นและระดับโลก ในบริบทของเศรษฐกิจ นิเวศวิทยา และสังคม ของการพัฒนาที่ยั่งยืน กรอบแนวคิดนี้ประกอบด้วยสามโมดูล ได้แก่ โมดูลข้อมูล โมดูล ความยั่งยืน และ โมดูลการกำกับดูแล โมดูลข้อมูลจะบูรณาการข้อมูลจากหลายแหล่ง ประมวลผลข้อมูล อนุมานความรู้ และแปลงข้อมูลให้เป็นข้อมูลและความรู้ที่เข้าใจได้ โมดูลที่สองจะดำเนินตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ในระดับเทศบาล/เมือง รับรองการจัดอันดับ SDGs ที่ได้รับการเปลี่ยนแปลงในระดับท้องถิ่นให้ สอดคล้องกับค่านิยมและความต้องการของชุมชนท้องถิ่น และเสนอแนวทางแบบบูรณาการในการสร้าง แบบจำลองระบบนิเวศและสังคม ด้วยการใช้ทฤษฎีการกำกับดูแล โมดูลการกำกับดูแลจะช่วยให้ประชาชน มีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพในการกำกับดูแล SDGs กรอบแนวคิด ICT ครอบคลุมเป้าหมายการพัฒนา ที่ยั่งยืนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว และเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่หลากหลายเชื่อมโยงกันทั้งใน แนวตั้งและแนวนอน รวมถึงการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเหล่านี้ ในโครงสร้างกฎเกณฑ์แบบซ้อน ที่ใช้ในระดับปฏิบัติการ ระดับรวม และระดับรัฐธรรมนูญ ดังนั้น กรอบแนวคิดที่เรานำเสนอนี้จึงรับประกัน การเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อความก้าวหน้าของสังคมของเรา

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยและการอภิปรายที่ได้ดำเนินการมา ผู้วิจัยขอเสนอข้อเสนอแนะ เพื่อการ พัฒนา การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาในอนาคต โดยแบ่งเป็น ข้อเสนอแนะเชิงการประยุกต์ใช้ ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เพื่อเป็นแนวทาง ในการนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงการประยุกต์ใช้

1.1 มหาวิทยาลัยควรนำระบบบริหารจัดการข้อมูลแบบดิจิทัล เช่น ระบบฐานข้อมูลรวม (Centralized Database) มาใช้ในการบริหารจัดการทั้งด้านการเรียนการสอน การวิจัย และการบริการวิชาการ

1.2 พัฒนาแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อการเรียนรู้แบบเปิด (e-Learning / LMS) ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักพระพุทธศาสนา และสามารถเข้าถึงได้ง่ายทุกที่ทุกเวลา

1.3 ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานพระสงฆ์ เช่น ระบบติดตามการศึกษาของนิสิต/พระภิกษุ ระบบทะเบียนและวัดผล

1.4 จัดอบรมบุคลากรทั้งฝ่ายสงฆ์และฆราวาสให้มีความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

2.1 ส่งเสริมการวิจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เช่น ระบบปัญญาประดิษฐ์ด้านธรรมะ แอปพลิเคชันพระไตรปิฎกดิจิทัล

2.2 จัดตั้งศูนย์ความรู้ด้านดิจิทัล เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และวิจัยร่วมระหว่างคณาจารย์ นิสิต และภาคีเครือข่าย

2.3 พัฒนาหลักสูตรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่บูรณาการกับหลักธรรม เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความรู้คู่คุณธรรม

2.4 เผยแพร่ผลงานวิจัยด้านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีกับพระพุทธศาสนาในระดับชาติและนานาชาติ

3. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

3.1 กำหนดนโยบายการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยและนโยบายระดับชาติด้านดิจิทัล

3.2 จัดสรรงบประมาณสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลอย่างเพียงพอทั้งในด้านฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์และบุคลากร

3.3 ส่งเสริมนโยบายเปิดเผยข้อมูล (Open Data) เพื่อเพิ่มความโปร่งใสในการบริหาร

3.4 วางกรอบนโยบายความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ (Cyber Security Policy) เพื่อคุ้มครองข้อมูลสำคัญของมหาวิทยาลัย

เอกสารอ้างอิง

กมลรัตน์ กิจรุ่งไพศาล (2566). เทคโนโลยีการสื่อสารความเป็นจริงเสมือนและความรอบรู้ทางดิจิทัลของคนไทย. *ดุสิตนิพนธ์ปริญญานิตยศาสตร์ดุสิตบัณฑิต*, สาขาวิชานิตยศาสตร์, คณะนิตยศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เกียรติศักดิ์ บัณฑิต. (2562). การใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายรัชฎาธิราช จังหวัดสุพรรณบุรี. *นิตยสารนิตยศาสตร์ดุสิตบัณฑิต*, สาขาวิชานิตยศาสตร์, คณะนิตยศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://ir.stou.ac.th> [15 กรกฎาคม 2568].

ภัทรสุดา ยะบุญวัน. (2564). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการเรียนการสอนด้วยสื่ออินโฟกราฟิกที่ส่งผลต่อการรู้ดิจิทัลของนักศึกษาวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.*

อนันต์ วรดิพิงศ์. (2560). อนาคตภาพดิจิทัลเพื่อการศึกษาสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.*

David Gurr. *The Impact of Information and Communication Technology on the Work of School Principals*. [Online]. Retrieved from: <http://technologysource.org/article> [25 April 2019].

Kostoska, O., & Kocarev, L. (2019). *A Novel ICT Framework for Sustainable Development Goals*. [Online]. Retrieved from: <https://www.mdpi.com/2071-1050/11/7/1961> [15 July 2025].

